

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
26 Septembre st. v.
8 Octobre st. n.

Ese in fie-care duminica.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 39.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

O rugăciune.

— Novelă. —

De Carmen Sylva.

(Urmare.)

Raoul era foarte iubit în oraș; dânsul era atât de compătitor și știea atât de bine să mângăie pe suferitori. Melancolia ființei sale îl făcuse tot mai atrăgător. Dar nicăieri nu rămânea timp mai îndelungat, decât ce era necesariu. La bunica mergea atât de rar, precum numai era cu puțință, pentru că se temea a rentelni pe Editha. Dar și ea numai atunci se ducea acolo, când era silită, căci atât Berthalda, cât și bunica o primiau foarte neprietenește. Dar tocmai astăzi veni și se nroși foarte, când află cine sînt de față. I-ar fi plăcut să se întorcă din prag, dar bunica era veselă d'a puté găsi printr'ensă o scutitoare de treznet și o chemă la sine.

— Astăzi Berthalda și eu n'amă fost chiar de aceeași părere, — dîse bêt-rana ghimpător, — și acuma iubita mea fiică să fii judecătore între noi!

Berthalda înroși, pe când Editha deveni palidă; Tassilo ascultă cu luare aminte, Raoul resuflă mai iute și își închise buzele.

— Berthalda îmi face imputare, că prę am nădărit-o și astfel am făcut-o necapabilă de viață; dar eu totdeuna am fost de acea părere, că iubirea e atât de necesarie unei ființe tinere, ca rađa de sóre pentru flóre. Firește, prin această nimene nu învătă să fie ascultătoare.

— Ascultarea totdeuna e grea, — dîse Editha.

— Mai ales de cumva părinții noștri nu se interesază de simțirile noastre, — adause Tassilo în ton cam tremurător.

— Berthalda susținea, că eu n'aveam să me interesez de sentimentele ei.

— Această probeză, — răspuse Tassilo, — că dta încă nu cunoști sila și cât de bine ți-a fost.

— Mai totdeuna numai atunci observăm, când e târziu, ce bunătate au voit să ne facă părinții, — grăi Raoul.

— Dar totuș trebuie să trăim viața aceea, ce noi ne-am pregătit, — dîse Tassilo.

— Va să dîcă, noi cât trăim ne supunem cutărei puteri, fără ca să șcim unde vom ajunge. Și ferice de acela, care pôte să rămână 'n liniște, — dîse Raoul sculându-se, apoi salută și se depărtă.

La câteva zile Tassilo ierăș urcă treptele de piétră. Înima lui palpită ferbinte, ier fruntea-i era acoperită de gânduri. El voia s'aducă părintelui seu jertfa

grea și avea să cêră mâna Berthaldei. Dar la ușe, care era între-deschisă, se opri, căci auđi vócea ei naltă și violentă.

— Tu, tu l'ai întors de cătră mine, căci mie mi-a fost el destinat de cătră părinții lui și ai mei; dar tu a trebuit să întrevii cu glasu-ți plângător. A trebuit să plângi înaintea lui, spre a-l mișca: a trebuit să leșini, pentru ca să-l sparii și să-l faci gelos, de cumva ómenii dîc, că ești îndrăgostită de Raoul! Tu ființă fără rușine! Cine știe ce beutură fermecătoare i-ai dat, să-și uite de mine, strigóia nêgră și să se 'namoreze de obrađii tei de păpușe! Pe căți tineri mai vrei să-i scoți din minte, spune-mi, să-i pot face atenți!

— Dar — plânse Editha — șeii bine, că voiesc să fii călugăriță.

— Știu că mințești cu această față blândă a ta; știu că te faci sfântă, numai ca eu să apar înaintea lui cu atât mai selbatică; știu că i-ai cucerit inima și că dânsul nu va mai fi nici odată al meu.

— Dar eu abia vorbesc cu dânsul.

— Chiar aceea îl iriteză mai mult, că ești atât de rece. Eu vęd foarte bine, căci iubesc. Dar tu nu vei iubi nici odată, tu nici nu șeii iubi; nu șeii ce este suferința, tu netrebnică mädărită! Veđi, eu m'aș puté arunca la picióarele lui, ier tu nu ți-ai mișcă nici mâna pentru el. Eu aș lăsă să fii tăiată în bucăți pentru el și tu l'ai lăsă să móră pentru tine, fără să-ți mișci capul într'acolo. Înțelege-me, Editho, eu sînt deprinsă să-mi vęd tóte realizate ce vreu, mai bine te-aș prepădi, decât să-ți cedez!

Tassilo lăsă din mână încuietórea, pe care se rădémă pân'atunci mâna lui și fugi pe trepte 'n jos.

Cu cea mai mare iritațiune intră la mama Edithiei:

— Nu mai este iertat să-ți trâmíți fiica la Berthalda. Acolo dânsa se tratéză rêu și se ofenséză, și eu nu voiesc ca inima ei curată să se calumnieze. Íți dîc dtale, eu nu voi suferi această.

Femeia surise fin, se aplecă mai aprópe spre furcă, par că s'arú fi innodat firele pe fus.

Berthalda auđi pașii pe trepte și aruncă iute o privire pe feréstă. Ea deveni palidă ca mórtea.

— El a fost aice și a auđit tóte. Sînt perdută! — șopti ea rágușită.

Și în momentul următor mánile ei se aflau pe umerii Edithiei și scuturară pe asta atât de violent, încât mai că ameți.

— Ah! lasă-me! — strigă asta, — dar nu vrei să cređi, că m'aș bucură mult, decumva ați fi logodiți?

— Promite-mi, că vei răspunde „ba”, când dânsul te va peți!

- Numai de mi-ar fi iertat!
- Fă, ș-atuncia te voiu crede.
- Nu pot. Nu-mi este iertat.
- Viclêno!

— Aș dori să fiu aceea! Aș dori să-l iubesc, ca să pot renunța pentru tine!

— Așa dar nu știi ce este amorul! Tu față fricosă și ochi fățarnici! Aș fi în stare să te nădușesc, într'atăta te urese!

Editha tremură 'n tot corpul seu, căci privirea care 'nsoția acește cuvinte, eră atât de selbatică, ca și când între amenințare și esecutare n'ar fi de fel un interval.

Atunci intră bunica, privi cu mirare cele două fete și dîse :

— Am cređut, că Tassilo este aici. L'am vęđut vinind.

— Te înșeli, bunico, el n'a fost aici, el tocmai voieșce să pețescă pe Editha și Editha se duce acasă, la mirele seu. Adio mică Edithă! S'ai noroc și 'ntr'un cės bun!

Și dęnsa îmbrățișă atât de 'nfocat pe amica sa, par că voia s'o nădușescă; o sărută par că voia s'o mușce, apoi o 'mpinse pe ușe afară.

Atunci alergă în odaia sa, se aruncă în pat, mușcă perinele, își smulse pęrul și în durerea sa începü a țipă.

Apoi apucă să riđă, amenințând cu pumnul, murmură cuvinte nebune, și strigă ierăș.

În sfęșit sări în picioare, își arangia pęrul și rochia, se duse la bunica sa, pe care o delectă cu cele mai nebune glume.

Editha se cobori încet pe trepte. Ea fu silită să se proptescă mai de multe ori de casă, atât de slabă eră. Apoi porni cătră casă făcënd încungiurul cel mai mare.

— Raoul! Raoul! — șoptia ea neauđibil.

Înainte fusese o plóie scurtă, aerul eră nădușitor, între petrele pardoselei se aflau niște bălți mici; ea fu silită să-și redice cu mână rochia și să pășescă cu luare aminte, în mijlocul stradei, căci tóte terasele și streșinele picurau. Trecătorii se uitau cu plăcere după frumoșă copilă.

O bętrână din pórta sa o salută astfel :

— Noroc să-ți deie Dumneđeu pe calea-ți, frumoșă fecioră!

— Ah! Barbară! eu aș dori să fiu în locul dtale.

— Apere-te Dumneđeu, domnișóră! Dar ce rėu mare te-a întimpinat?

— Aș dori să nici nu fiu pe lumea acęsta.

— Ar fi pęcat pentru ochii-ți cei frumoși.

— Nu mi-ai puté da vr'un léc de vrajă, ca să fiu urită și să nu plac nimenuia?

— Nu, domnișóră! Asemene léc încă nimene n'a cerut dela mine! Dar păzeșce-te, copila mea, căci o mare primejdie te-amenință!

— Pe mine? — întrebă Editha.

— Da, din partea unui preot. Dela preot să nu primeșci nimic!

Editha surise :

— De asta nu me tem.

Salută pe bętrâna, care privi încă timp îndelungat după dęnsa, făcënd din cap, apoi porni și mergea tot mai încet cătră casă, până ce câteva picături de plóie nu o siliră să între.

Ea găsi acolo pe Tassilo convorbind cu mare interes cu mumă sa, care tocmai se scolă și ieși din odaie, dar ăntăiu aruncă o privire aspră pe fiica sa și-și redică degetele amenințător.

Editha voi să męrgă la cadra ei de brodat, dar Tassilo o opri și puse mână sa pe brodărie.

— Am să vorbesc cu dta, — dîse el.

Editha devini fórte palidă și se rădemă de scândura męcătată de cari a fereștei.

În momentul acesta fulgerul treznü și un șiroiu de plóie începü să ude strada îngustă. În odaie se făcü atât de întuneric, încăt abia se puteau deosebi conturile cuptorului. Lumina murgurie, care pętrundea prin giamurile cuprinse în plumb, înfățișă pe ambii tineri în o lucróe particularie.

Înimele lor palpitau ferbinte în scurtul interval produs prin un fulger și o detunătură ce-i urmă.

— Me tem, că voiu apără nestatornic înaintea dtale, — începü Tassilo, — decă voiu vorbi despre amorul meu vechiu și adănc pentru dta; de óră-ce pân'acuma m'ai cunoscut ca pe mirele destinat alteia. Am meditat destul, și ceea ce eu astăđi am auđit fără voia mea, mi-a dat boldul deciđător spre a face un sfęșit luptei mele grele. Voiam să implinesc dorința părinților mei, voiam să-mi nimicesc înima; dar ei nu-mi pretind acęsta jertfă. Eu nu pot să sărut gura aceea, care rostesc cuvinte de acele.

În momentul acesta ierăș fulgeră, apoi tună înfricoșat.

— Și — încheiă Tassilo — înima mea e a dtale, numai a dtale, de când te-am vęđut.

— Dar Berthalda e mult mai frumoșă decăt mine, mai cu minte și mai...

Ea voia să dică „bună“, însă nu putea.

Editha vorbiă așa de 'ncet, încăt Tassilo trebuia să se aplece aprópe de ea, ca în susurul mare al ploii s'o pótă auđi.

— Ești nedrept și față de Berthalda și față de mine. Ai vęđut numai violințele sale, și nu știi cât de mult suferă ea.

— Am vęđut altă ființă suferind așa, încăt aș fi fost în stare să cad în genunchi înaintea ei și s'o ador ca pe un ánger.

Editha își redică mână respingându-l.

— Nu vreu să me 'mbulzesc în sanctuarul inimei dtale, pe care-l păzești atât de strict și vergur. Iértă-mi numai atăta, ca să pot așeđă mánile mele sub pașii dtale, să te 'nvęț a fi fericită! Eu nu cer nimica, chiar nimica, decăt ca să-mi fie iertat a te iubi.

— Dar acolo, — respunse Editha redicându-și mână tremurătoare, — acolo ai avé parte d'un amor nemărginit, de care eu nu pot să-ți dau. Desprețuești o inimă tare, spre a-ți căștigă una slabă.

— Căt de tare e înima slabă, am avut ocaziune să me conving. Și decă te rog, să nu fii miręsa ceriului, ci a mea; priveșce acęsta drept jertfă care place lui Dumneđeu și nimic mai mult!

— De cumva numai te-aș puté fericí!

— Lasă fie aceea grigea mea!

— Tradez pe amica mea.

— S'a tradat ea pe sine ęnsași! Me iau fiori de amorul ei, care sémená atât de mult urei, ca văpa și flacăra. Nu, eu cer numai atăta căt poți să-mi dai, nu mai mult... și așa am să fiu bogat.

Editha își redică pleopele lăsate 'n jos și-l privi cum priveșce călugărița bolnavul.

— Íți mulțămesc pentru acest amor mare, — dîse ea. Și decă n'aș fi atât de nevrednică...

— Atunci ai fi a mea! — exclamă el. O fiu a mea, copilă minunată! Nu-ți va pără rėu.

Ea își plecă ochii, își redică încet mână și i-o întinse. El o prinse cu ambele mánile, o strinse la peptul seu, apoi pe buze.

Nici unul nu observă fulgerul care spăria pe mână, ce tocmai atunci intră.

Tassilo conduse la ea pe Editha și mama plângând de bucurie își imbrățișă fiica tremurândă, pe când o detunătură grozavă cutremură casa.

Plóia însă se opri la moment, și rațele sórelui, frânte pe picăturile de plóie din giamuri, straluciau și tremurau în mi de colorii prin pèrul Edithei, ca și o aureolă.

„Editha mirésă!“ Acésta șcire se respândi iute în orașul cuprins de mirare, care se deprinse a considera pe Berthalda și Tassilo logodiți. A audit-o și tinerul preot, care tocmai se rentorcea dela o înmormântare.

El se 'nucuiă în odaia sa și acolo se preumblă în sus și 'n jos totă nóptea. Își dicea, că asta e un ce natural; Editha trăiește în lume și n'are trebuință să-și ascundă frumseța între zidurile mănăstirii. Pe dènsa n'o apésă nici un păcat al părinților, pentru care ar trebui să espieze.

Dar aceste cugetări filosofice resunau numai ca și în vijelie un depărtat signal de mântuintă, când poți să fii de mult nimic, înainte de a sosi la mal. Oh! de ar pute să zacă în fundul mării! Dar durerea cea mai grozavă este a trăi tot mai departe și a fi silit să treci flămând și sétos pe lângă mēsa de bucurii a vieții! El se fie mângăierea și scutul tuturor ómenilor, pe când ênsuși se simte atât de neputincios! Ce avea să dică altora, când el ênsuș suferiă atât de grozav, încât eră p'aci să nebunescă! Și se vedea nebun, prins, incatenat, torturat, ca un animal sèlbatic. Fiori reci i treceau prin corp, încât pèrul i se sculă 'n cap.

Dar nu! El nu eră încă mort, acésta o resimțea din suferințele noptilor lungi de durere. Somnul îl părăsi cu totul. Flămând se ducea la mēsa și totuș nu putea să mance nici o bucătară.

Odată dișe preotului bētrân:

— Rógă-te pentru mine; me tem, că-mi perd mințile.

— Nu te teme! Mintea nu se perde așa ușor, — dișe el vesel, petrecând cu luare aminte pe tinerul.

De atunci bētrânul îl trãmise adese ori în provincie la botez și la ingropăciune, dar nici odată la vr'o cununie, de cumva putea să evite acésta. Și prin acésta îl siliă a se distra pe calea lungă prin regiuni frumóse, pe jos séu călare.

El călăriă singur și tăcut; ochii lui treceau nepăsători peste liveți și păduri; numai arare ori părea a-l inveseli câte o flóre, pe care o priviă suspinând și blând. Desperațiunea i se prefăcú în melancolie și obosélă și astfel somnul se rentórse, ier cugetele nu mai sburau selbatic atacându-se unul pe altul, ci făceau aceeaș cale lipsită de mângăiere, monotona. Și atăta eră deja un căștig.

Mergând după timp îndelungat odată ierăș la bunica sa, se spăriă la revederea Berthaldei. Obrađii ei deveniră paliđi și căđuți în lăintru, ochii-i sclipiau din gaurele lor, ficsați și mari, ca la începutul nebuniei.

— Ce s'a ales din tine, Berthaldo? — o întrebă dènsul cu ingrigire.

— O strigóie! — respunse ea riđend răgușit, — bētrână și uritá am devenit și rea, și rea, că ênsași bunica se teme de mine.

— Nu ți-i rușine să diși de-aceste?

— Alții ar trebui să se rușineze nu eu.

— Berthaldo, diavolul ș-a întins ghiarele spre tine! Du-te 'n mănăstire și ascunde-ți ochii, ca aceia să se curățescă ierăș. Contrar, încă pot să-ți vină cugete rele.

— Am și pân'acuma cugete rele, — murmură ea, — mi-ar plăcé s'o innăduș; nici nu pot să gândesc la micul ei gât alb, fără ca degetele mele să nu simtá dorul d'a-l innecá.

Raoul se cutremură.

(Va urmá.)

Ce să fie?

„Ce să fie, ce să fie?“

Me întreb eu nencetat,
De-a mea dulce veselie
Într'atâta s'a schimbat?

Câmpuri, codrii, riu, vâlcele!
Erați singurul meu dor,
Și în cântecele mele
Ve spuneam cât ve ador!

O! și astăzi nu am pace,
Nu știu ce așa doresc
Și ce am eu nu-mi mai place
Ș-aș dorii să nu trăiesc.

Ce să fie, ce să fie?
Me întreb, dar însedar...
Simt o dulce bucurie
Și simțesc un lung amar!

V. B. Muntenescu.

Crucea mică, crucea mare

și postul negru dela cruce până la cruce.

Este de însemnătate, cumcă „Tăierea capului St. Ion Botezătorul“ (29 august) o numește poporul român „Crucea mică“, și „Înnălțarea Crucii“ (14 septembrie) o numește el „Crucea mare“, apoi între aceste „Cruce“ pune: Postul negru dela cruce până la cruce.

Postul negru se numește și postul sēc. Prin postul negru se despécătuesce sângele, adecă se despécătuesc consăngeni (rudele, némurile) mai de aprópe unii pe alții. Părinții postesc pentru copii, și copiii pentru părinți; frații pentru frați și surori, și din contra, și așa mai departe până în nepoți. Și muierea póte posti pentru bărbatul ei, și din contra.

Post negru se numește, pentru că prin el se despécătuesce păcatul negru. Păcat negru este acela, când omor părinții pe copiii lor și din contra, séu omóre muierea pe bărbatul seu și din contra. Păcatul acesta se póte face cu știința séu neștiința, d. e. mama a vèrsat din întempleré pe copilul seu apă fiértă, și prin acésta a cășunat mórtea copilului; séu mama s'a întors în pat dúrmind greu peste băiatul ei și l'au omorit, séu l'au aflat mort negru lângă sine, ori născend întru fără-de-legi au lăpédát copiii, séu blăstémul părinților s'au prins de copii, și aceștia au dat de rău, ori au devenit de vii luați, periți și duși din acésta lume; séu óre unul din aci numiți consăngeni a devenit innecat ori spēndurat.

Postul acesta ține 17 zile numărând și zilele crucilor. Se postește numai cu pogace, cri turtă de mēlaiu nesărată, cóptă în spuđă. Pogacea ori turta scósă din foc, nu este iertat nici a o șterge cu péna séu a o tăiá cu cuțitul (trebuie frântă cu mâna), căci nu este bine a se atinge de ea cu altă ceva decât cu mâna sa proprie, și este prescriș a o păstrá la pământ. Cine nu póte duce astfel de post greu, numai cu pogace ori turtă de mēlaiu, aceluia este încă iertat a mănecă puțină păsule (fășole) galbénă ulógă (care nu creșce pe țirși) și ceva hóbe de struguri albi. Este iertat numai odată a mănecă la diuă, și sub decursul postului trebuie omul postitor să se culce și să dórma la pământ fără a se acoperi cu ceva; sub acest timp muierei postitoare nu este iertat a cunóșce bărbatul, și bărbatul postitor a cunóșce pe muiere. Pe timpul postului în totă dumineca și sərbătórea trebuie să mērgă postitoriul la

biserică spre a se rugă lui Dđeu pentru iertarea păcatelor.

Postul acesta negru dela cruce până la cruce se postește de regulă numai într'un an, ieră în păcate mari și grele 3 și 7 ani de ție. La capătul postului, adevă în ziua de „Innălțarea crucei“, se duce bărbatul postitor, ori muierea postitoare la biserică, se rógă lui Dđeu, sacrifică colac, struguri, unt de lemn în candelă, și o luminare, apoi se mărturisește și se cuminecă. Trebuie a ști, cumcă acest post după credința poporului, are mai mare putere întru despécăuire și curățire decât toate celelalte posturi.

Acest post se vede a avé originea sa, după cum spune Eva Mosórca din Ciclova română, în următorea istorie :

A fost o mamă, care avënd o fétă mare, a mênatu-o pe acésta cu urceorul spre a aduce apă dela isvorul din marginea satului. Dar fiica fiind desmerdată și neascultătoare, nu a vrut să asculte pe mamăsa. Acésta în necasul sufletului ei punënd blăstème pe capul fiicei în urmă a și datu-o necuratului (diavolului). Mai târđiu presocotindu-se fiica și vędënd, că a supérat pe mamăsa, totuși a luat urceorul și-a plecat la apă. După ce a implut urceorul și s'a întors spre a plecă pe cale acasă cu apa, dēnsa ca din ceriu caută : se pomeni cu un fecior mândru și frumos dinaintea sa (eră necuratul, diavolul), care începü a o măguli și băia în feliori de moduri spre a câștigă plăcerile ei. Fiica necugetând la nici un rău, se amagi și se aprinse de dor cătră fecior, la sfăturile acestuia se învoi, să urmeze dēnsului, și să mērgă cu el la casa și binele lui, spre ai fi de soție. Astfel au mers ei cale îndelungată mai multe țile, până ce au ajuns într'o pădure și țera întunecată, unde erau și curțile feciorului frumos.

Acolo aședēndu-se și locuind, în urmă a cuprinsu-o pe fiica dorul de părinți. La cererea ei, spre a merge întru cercetare să vędă părinții, neînvoindu-se feciorul frumos, a început fétă a se intristă și a se vesteđi. Într'una din țile ducēndu-se feciorul frumos ieră de acasă, fétă s'a scoborit și s'a preámblat jos prin avlia (oborul) curtei. De odată aude fiica într'o chilie din cele de din jos, cumcă flueră ore-cine a jale, aceea ce eră dēnsului necunoscut până aci; a deschis ușa la acea chilie și vędënd în lăuntru un păpucariu, care cosă la păpuți, l'au întrebat că ce face el aci și pentru ce flueră el așa de jale? El a respuns : aceea ce faci tu aci la acésta curte fac și eu. Trebuie să ști, că stăpânul nostru este necuratul, și noi sântem de vii răpiți de el din lumea cealaltă : tu pentru blăstémul mamei, și eu pentru al tată-lui.

La acésta descoperire tare s'a turburat fétă. Apoi întrebând dēnsa, cum ar puté ei să se scape de acolo, a respuns păpucariul, că pentru ea este încă mântuire, de ore ce-i trăiesc părinții și consăngeni mai de aproape, și pot să o postescă cu postul negru dela cruce până la cruce, fiind că numai prin acela se pôte despécăui și se pôte rumpe puterea necuratului peste consăngeni, și sufletele lor apucate în mânilor sale. Ieră pentru mine, adause păpucariul cu intristare, — nu este mântuire, căci eu nu am în viétă nici părinți, nici consăngeni mai de aproape cari se me despécăuiescă prin postul negru dela cruce până la cruce.

După acésta vędënd fétă tot óle cu gura în jos giur împregiur pe lângă päretele chiliei (sobei), a întrebat pe păpucariu că ce va să dăcă atâtea óle în chilie sa, și pentru ce sânt puse cu gura în jos; i-a respuns păpucariul : că sub acele óle sânt închise sufletele ómenilor răpitate de necuratul, apoi rēdicând o ólă, a sburat de sub dēnsa un fluture alb și frumos, care fluturând prin chilie, în urmă ieră l'a băgat păpucariul

sub ólă (acele suflete în formă de fluture erau încredințate păzirei sale). Păpucariul a respuns, că și acele suflete încă se pot mântui prin postul negru dela cruce până la cruce.

La aceste știri s'a intristat fétă și mai tare, și venind feciorul frumos, adevă necuratul acasă, a început dēnsa a plānge și necontentit a cere dela el, să o ducă încă odată la părinți spre revedere, căci altmintrele ea móre de dorul părinților. În urma urmelor ne avënd necuratul ce mai face, vrënd nevrënd s'a învoit, dar numai sub acea condițiune, cumcă fétă să ședă la părinți numai un pătrariu de óră, și apoi ieră să vină înapoi cu el la curțile sale, căci la din contra va fi rău de ea.

După acésta plecând ei pe drum au ajuns la un riu cu apă mare, aci a đis necuratul cătră fétă să trecă peste apă, la ce respundēnd ea că nu pôte trece, fiind că este apa mare și se innēcă, atunci a đis necuratul să se întórcă ea (fétă) cu spatele cătră riu, ieră el aplecându-se a đis să se pună după cap la el, căci astfel o va trece el peste riu. Đis, făcut !

După ce a trecut asimod necuratul pe fétă peste riu (cautând dēnsa înapoi ieră nu înainte), când de dincolo de riu a scoboritu-o necuratul de după capul seu, de odată se pomeni fétă că a perit riul și ea se află în apropiere de casa părinților ei.

Ajungēnd aci i-a spus necuratul să între la părinți, dar precum e legătura între ei numai pe un pătrariu de óră, rămānēnd el afară.

Când a intrat fiica la părinți, a început a plānge de bucuria împreună cu părinții, încât bēta fiică suspină plāngēnd. „Mamă! Mamă! din blăstémul teu am ajuns eu de vie în mâna necuratului; el este afară și așteptă după mine; am voia a petrece la voi numai un pătrariu de óră, și ieră trebuie să me întorn cu el în țera lui. Dar ve spun iubiților părinți, să me postiți anul viitor postul negru dela cruce până la cruce, căci după cum mi s'a spus acolo în țera lui, numai prin acest post din partea vóstră, me pot scāpă de el“. Apropiāndu-se timpul, întru plāngeri peste plāngeri dureróse s'a despărțit fiica de părinții ei și ieră s'a reintors cu necuratul în țera sa și la curțile sale.

La an după acésta postind părinții pentru mântuirea fiicei lor postul negru dela cruce până la cruce, și la „Innălțarea Crucii“ făcēnd jertfă în biserică și cuminecându-se, de odată a simțit necuratul acolo în țera sa, că a perdit puterea peste fiică, a început a o injură, pentru cuvēt că cine i-a spus ei și părinților ei, că s'e o postescă postul negru dela cruce până la cruce, spre a se scāpă de el; și cu acésta a dat drumului fiicei, și dēnsa s'a întors ieră înapoi la părinții ei, mulțāmind lui Dđeu pentru că a scāpat de rău.

Acest „cult de cruce“ se vede a fi fórte vechiu la Romāni, fiind că crucea a fost încă la păgāni înainte de Cristos, în mare venerațiune și aplicațiune, și acésta pentru construcțiunea ei matematică. Agrippa : Philosophia occulta tom. 2 cap. 23 dăce despre cruce următorele : „Egiptenii și Arabii ascriu (atribuesc) crucei cea mai mare putere; ei socotiau crucea ca purtătoare cea mai puternică a tuturor puterilor cerești și spirituale, fiind că crucea între toate este cea mai regulată figură, de órece cuprinde în sine patru cōturi drepte, și formeză propunerea primă a suprafeței după lungime și lățime. După părerea lor crucea s'a născut prin puterea trupurilor cerești, pentru că puterea acestor trupuri e întemeiată pe direptitudinea coturilor și a rađelor, și stelele sânt atunci mai puternice, când cuprind ele cele patru cardinale puncte ale ceriului, și formeză o cruce prin trāmiterea reciprocă a rađelor lor. Preoții egipteni au primit de loc la începutul religiilor lor, crucea între literile sante și ca simbol a unei

A adormit.

vieți fătore fericite. „Crucea“ a fost formatată și pe peptul lui Serapis, și a fost și de Greci ținută în mare venerațiune. Românii numesc pentagonul grecesc (Fünfeck germ.) „cruce îmbinată“, care numire e de admirat, pentru că arătă înapoi la o străvechime de mii de ani, mai vârtos când socotim cele ce țice Agrippa și despre acăsta cruce. Jidovii au „crucea îmbinată“ desemnată pe vestmintele din sanctuariul (altariul) lor. Împăratului Constantin cel mare i s'a arătat pe ceriu „Crucea“ ieră lui Antioch „Crucea îmbinată“. Nork: Etymol. symbol. mythol. Real-Wörterbuch, Stuttgart 1845 tom. 4 p. 224 arătă, cumcă crucea îmbinată este: signum et principium omnis creationis, adecă: semnul și principiul a întregii creațiuni. Tot Nork, opul citat tom. 2 pag. 387 sub „Kreuz“ demustră, cumcă „crucea“ a fost încă la păgâni simbolul tuturor „șeilor de sôre“, și cumcă tot orientul a întrebuintatu-o ca semn de mântuire și de fericire. Apoi tot Nork: Mythologie des alten und neuen Testaments, Stuttgart 1842 tom. 2 pag. 213 și 281 încă documenteză cumcă „crucea“ a avut un înțeles mistic și la păgâni înainte de Cristos.*

Se înțelege de sine, cumcă crucea prin patimile lui Cristos pe dânsa, s'a sântuit la un grad fôrte înalt, și s'a spiritualizat prin credința creștină la un grad ne mai pomenit, făcător de minuni. Cine voieșce a șci ceva mai de aprôpe despre puterea mistică a crucei în creștinătate, despre înfrângerea puterii demonilor (duhurilor necurate) printr'ânsa, precum și despre puterea ei contra celor îndrăciți (demoniaci), acela studieze mai de aprôpe pe Görres: Christliche Mystik, Reensburg 1879—80 tom. I p. 36, tom IV p. 86 și 350.

Din cele țise până aci despre însemnătatea crucei, ne putem esplică și cauza pentru ce s'a pus „postul negru“ între cele două cruci mântuitoare. Asprimea postului se pôte dejudecă din mărimea păcatului, căci este păcatul în sângele propriu. Timpul acestui post stă în strinsă legătură cu cultul Ţeilor de sôre (solari) din Orient. Popôrele din Orient au serbat începutul anului, adecă: Dies natalis solis invicti (șciua nășcerii sôrelui neînvin) în ecvinocțiu de tómnă, care cădea cam pe acest timp (înainte de precisiunea ecvinocțiilor), adecă când resăria eliacalice „constelațiunea șerpelui“ împreună cu „constelațiunea cumpenei“, și când au serbat și Jidovii anul nou al lor, împreună cu sêrbătórea de despécătuire, de împăcare (Versöhnungsfest germ.), cunoscută prin postul seu cel aspru. Tot pe acest timp au serbat și Indienii lui Visnu o sêrbătórea mare. (Nork: Etym. symb. mythol. Real-Wörterbuch 1843 tom. 2 p. 42.)

Simeone Manguica.

Toast.

În mișc de nôpte singur
La măsă banchetez,
Ș-a spiritelor glóte
Ca óspeți invitez!

S'adună din departe
Demoni și mici strigoi,
Ne prindem frați de cruce
Și 'n bine și 'n nevoi.

* Din cultul acesta al „crucei“ încă la păgâni înainte de Cristos, se vede cât de tare rătăcesc toți acei, cari cred cumcă „Fărtatul și fărtăția de cruce“ a Românilor este o instituțiune urdită de pe timpul creștinătății.

De țeci de ori pocalul
Cu dulce eu golesc
Ș-ascult cu bucurie,
Satanii cum horesc!

Strigoi saltă 'n horă
Pe lângă măsă mea,
Eu torn, umplu pocalul
Și 'ncep a închină:

„Trăiescă ea! ce-odată
Cu dulce m'a iubit,
Ier ađi îmbrățișeză
Pe alt nefericit!“

Demonii 'nhólbă ochii,
Ce scapără schintei,
În hohot rid de mine,
Eu tac și rid cu ei!

T. V. Păcățian.

Suvenirii și notițe de călătorie.

(În Transilvania, România și Dobrogea.)

(Urmare.)

XLVII.

Las sê urmeze aci și un scurt estras din a două publicațiune, a dlui Schram, mărginindu-me numai la cele importante momente. Din acestea vom cunôșce judecata și părerea străinilor față de Sinaia.

„Când sê sosim la gara Sinaiei, nu vedem mai nimica din poziția cea încântătoare și din edificiele pompoze ale Sinaiei, pentru că acăsta zace mai adânc în vale la piciorul terasei pe care se resfăță Sinaia. Privirile nôstre sânt cuprinse aceea puțină vreme numai de pădurea cea plăcută precum și de executarea cea frumoasă arhitectonică a edificiului de stațiune. Ajungând pe terassă, privirea nôstră întâlneșce o iconă surprindătoare. Din natura selbatic-romantică a unei văi acoperită cu pădure și încununată de munți ne tređim de odată transpuși între stabilimentele pompoze și artificioase ale vieții moderne de cultură. Înaintea nôstră se află printre grădini frumoșe diferite clădiri tóte executate cu un gust fôrte plăcut, deadrepta se redică villa dlui Ghica, clădită în un frumos parc în stil elvețian, lângă acesta otelul cel vechiu tot în stil elvețian, ier lângă otel se află salonul de lectură lucrat fôrte gustuos din lemn înainte căreia se află pavilionul de musică acoperit cu coperiș japanesian în care cântă în fie-care sêră musica pe cât timp se află curtea regescă în Sinaia. După aceea urméză scaldă cea nouă în stil oriental cu trei turnurele frumoșe ale cărui acoperemânt de metal alb străluceșce până în depărtări mari la rađii sôrelui de dimință, pe când înainte a acesteia sare apa unei fântâne cu cinci brațe, a cărei ruđi mijlocii se înalță până la 20 metri. De acăsta scaldă este despărțit prin un frumos parc Otelul nou în stil elvețian și edificiul postal în stil romanic, apoi confeteria și scaldă cea vechie și în urmă vilele, Fes-toriu, Florescu ș. a. Vis-à-vis de acestea se redică otelul Garni în stil de renaissance cu 160 camere care este fôrte des căutat de călători.

„Deasupra acestor stabilimente și întocmiri se redică pe o terassă mai înalță mănăstirea cea vechie a Sinaiei cu 2 biserici și cu 2 cūrți dintre cari o curte se foloseșce de Suverani, până la terminarea palatului, pentru reședință de vêră. De aci spre mēđăđi urméză un șir de circa 60 case, edificii pompoze și case de cetățeni, cele mai multe executate în stil elvețian, încât

străinul se crede a fi deodată transpus în un oraș mare, care însă nu e compus din case îndesate, ci numai din grupe constatătoare din cele mai frumoase edificii și grădini.

„Astfel vedem cumcă în un loc, unde numai de căli-va ani erau numai păduri dese, în al căror mijloc se află o mănăstire, astăzi vedem redicat un oraș ca prin farmec carele prin poziția sa sănătoasă și romantică servește de scop al călătoriei turiștilor tuturor țărilor și locul ce petrecere cel mai plăcut pentru nobilimea țării.

„Însă viața este mai vivace în Sinaia în o frumoasă sărbătoare de veră, când poporul român îmbrăcat în haine sărbătorești se amestecă cu străinii.

„Atunci se aud mai toate limbele europene și se pot admiră diferitele porturi între cari cu deosebire costumul încântător al Româncelor, care îl poartă și Regina împreună cu damele de curte. Icoana cea mai atrăgătoare ni o oferă hora, un joc național românesc, la care se adună mari și mici în duminici și în sărbători după amezădi pe o piață în liber sub mănăstire. La acest joc participă adese ori și Regele cu suita sa apoi aristocrația și se caracterizează prin aceea cumcă se împreună în părechi apoi se prind de mâni și formează un cerc mare, în al cărui centru cântă muzica, după a cărei tact jucătorii se mișcă în sărituri.

„Poporăciunea Sinaiei o compun în majoritate predominantă Români; dar se mai află mulți nemți, ovrei și țigani. Peste tot țeranul dela Sinaia este în portul seu frumos, o figură imponentă, ier în casă este curat și iubitor de ordine; țeranul este temetor de Ddeu și urmăză cu totă rigorea prescriesele bisericeii sale gr. or. Industria și comerțul sunt restrinse la producerea și vinderea de materiale brute pr. lemne, scânduri, petrii, var, apoi vite, lână, brânză și lapte, cari sunt și articlii de esport, pe când împoartă tot felul de produse de dinafară.

„Când ne luăm remas bun dela Sinaia și dela ținutul ei atât de romantic și ne întoarcem la Brașov pe unul din trenurile ce umblă ținic, pozitiv ducem cele mai plăcute impresiuni ce ni-au făcut valea Prahovei atât de avută în frumseți naturale și cu deosebire atât de frumoasă Sinaia, adevăratul oraș de vile, reședință de veră înfloritoare a Regelui României*.

Vorbind despre Sinaia ca reședință a Suveranilor României și povestind despre virtuțile ambilor, acești dragălași Suverani, ar rămâne o lacună pr. mare în această modestă scriere decât nu aș face amintire de o particularitate a M. S. Reginei Elisabeta, prin care se înalță peste toate suveranele europene. Acesta particularitate a Reginei Elisabeta este meritul câștigat pe terenul literaturii și în speție a literaturii române. În istoria literaturii are deja o frumoasă pagină. Scrierile ei publicate în mare parte sub nume anonim, Carmen Sylva, au găsit aprecierile cele mai simpatice din partea tuturor scriitorilor mai însemnați. Nu numai foile și revistele literare românești, dar mai toate revistele străine mai însemnate s'au ocupat de aceste eminente lucrări. Aprecierile străine s'au tradus și publicat și în foi românești. O apreciere însă publicată de cătră dr. F. H. Otto Widdigen în „Literarischer Merkur“ nr. 7 din 1882, nu am aflat nicăire publicată și în românește. Cred a nu me fi depărtat din cadrul acestei scrieri, decât voiu cită la acest loc unele din părerile revistei amintite apărute sub :

Carmen Sylva (Königin Elisabeth v. Rumänien) als deutsche Dichterin und als Vermittlerin rumänischer Dichtung in Deutschland.

— Prin voința unanimă a națiunii a fost ales Carol din familia de Hohenzollern în aprilie 1866 și chemat pe tronul României. Cu 26 marte 1881 a intrat Româ-

nia decorată cu corôna regală constituțională în consiliul celorlalte popore.

Rușii nu au reușit a slavisa principatele Dunărene. Prin muncă intensivă și obositoare ș'a câștigat țera simburele de cultură nouă și elementele libertății politice. Nimene nu se pôte subtrage dela recunoșterea acestor fapte decât și aruncă o reprivire asupra drumului percurs de țără. În toate vedem, că lucrăză în popor un spirit puternic. Pe câmpul de onore a secerat națiunea cu marinosul ei domnitor în frunte laurii cei mai nevesteđitori.

Limba Românilor este asemenea celorlalte limbe romanice, a limbei franceze, italiene, spaniole, portugese și rătice, o fiică a limbei latine rustice, însă în formările de cuvinte a remas mai fidelă suvenirilor cătră mama latină, decât toate celelalte dialecte romanice*.

Literatura română este una din cele mai tinere în Europa. De și pôte să dovedescă monumente literare încă din jumătatea a două a sutei a XVII, totuș numai în presinte a câștigat o însemnătate pentru literatura lumei. Pe lângă produsele originale, cu deosebire din lirica minunată populară, constă din o mare parte din traduceri din limba franceză, englesă, italiană și germană. În multe privințe a urmat literatura română stelelor conducătoare germane (?) Idilele lui Goethe și Voss ș-au aflat imitatori. Faust a lui Goethe, Wallenstein, Fiesco, Intriga și Amor a lui Schiller; Poesiile lui Goethe, Heine și Lenau s'au tradus de o societate literare din Iași „Convorbiri literare“.

Nu a putut și nu pôte rămâne cu domnitorul țerei însuși nutrit cu științe și idei nemțești să nu aibă însemnătatea cea mai hotărătoare pentru o astfel de influință germană; și deplina desvoltare a tinerului regat va atărna în mod esențial dela primirea pe viitor a elementului prospet de cultură nemțescă față de influința franceză descompunătoare și de suprimătoare de individualitatea poporului.*

În mod mai direct decât Carol a influințat asupra literaturii românești spirituala Elisabeta, Regina, născuta princesă de Wied la 17/29 decembre 1843, cunoscută în Germania de multă vreme sub numele pseudonim Carmen Sylva.

De aci în colo face autorul o analiză a opului Reginei intitulat „Stürme“ care cuprinde 4 novele în versuri. După ce ilustrează prin citate elogiurile ce le face Reginei literatrice, trece la rolul ce ș-a luat de mijloc citore a literaturii române în Germania. În tomul al IX din „Dichtungen des Auslandes“ au apărut anul trecut traducerile ei sub numirea „Rumänische Dichtungen“.

După ce autorul face și aci o scurtă analiză face următoarea încheiere :

„Este un semn frumos pentru înflorirea tinerului regat România, când Regina ei își dă neîntrerupt silința de a plântă și a cultivă bunurile cele ideale ale României, precum Regele, Domnul poporului, l'au condus pe acesta pe câmpul de luptă la glorie și onore.

„Literatura unui popor este graduatorul cel mai clar pentru capacitatea lui. Poesia română va produce, sub scutul unei poete atât de spirituale precum e Regina Elisabeta, fructe mai nobile și mai cöpte. Însă mijlocitore a acestui popor în Germania, precum și prin produsele sale proprie,, a împreunat patria ei nouă cu

* Ací mi se pare autorul pr. mare neamț pr. esagerat și preocupat de fala culturii nemțești. Nime nu trage la îndoielă însemnătatea culturii și științei nemțești, dar de aci nu urmăză ceea ce susține autorul despre cultura franceză, de a cărei influință necum alte poporă mai mici și înapoiate, dar nici chiar nemți nu se pot emancipă.

patria ei vechie prin legături spirituale ce nu se pot desface, ier pentru literatură universală a produs petri noue de zidire*.

XLVIII.

Eră un cés după miédăqi când am ajuns la gara dela Sinaia. Ací m'am dat jos și am făcut cunoșcință cu șeful de stație, Constantin Dudescu, carele, spunându-i intențiunea mea de a fi primit de cătră Domnitorul, mi-a oferit cu multă bunăvoință camerele sale pentru a-mi face toaleta de lipsă. Altcum aș fi trebuit să merg în vre-un otel care împregiurare mi-ar fi cunoscut mai mult din vreme ce imi eră foarte scurtă, căci cu trenul de persóne ce avea să sosescă îndată după trei césuri aveam să călătoresc mai departe, pentru că la Predeal me așteptau cei doi amici amintiti mai sus.

Însoțit de un servitor dela gară ca conducător, la órele 2¹/₄, suiam délul mănăstirei Sinaia. La intrarea în curtea mănăstirei eră garda de onóre, însă nu ca la alte curți postată în sentinele etc. ci feciorii erau comodi, oficerii se jucau de a popicul (cugle).

Un oficer de gardă, al cărui nume cu părere de rău l'am uitat, imi dá informațiunea cumcă „Măria Sa chiar acuma se află la mesă (dejun)*: dar cu tóte acestea se duce pentru a me insinúa. Eram în o discușiune animată cu mai mulți oficeri din gardă, cari se adunase în giurul meu, când, nu trecuse 5 minute, veni adjutantul Măriei Sale d. major Maghier, fiul bravului general Maghier ce murise nu de mult în Craiova, și me înșciință cumcă Altéta Sa a binevoit a-mi incuviință primirea.

A luat informațiuni despre dorința mea și apoi a făcut raport. Abiá au trecut 2—3 minute când vine un servitor de casă de ai M. S., me invită să intru în salonul de primire unde me așteptă M. Sa și me conduce până acolo.

Trebue să fac mărturisirea cumcă în acel moment mi se află inima în o mare agitațiune. Și cum nu! numai peste câteva secunde aveam să ved cu ochii mei în realitate pe Domnitorul Carol, aveam să me bucur de fericirea de a fi unul dintre cei puțin Ardeleni cari au salutată în persónă pe marele erou dela Plevna.

În salonul de primire se află Altéta Sa și dl major Magher. Întrând aci, m'a surprins simplitatea arangementului, lipsa de lux, precum sânt de regulă salónele ómenilor mari, și precum me așteptam să aflu și aci. Dar mai mult m'a surprins tractarea atât de afabilă cu care am fost intimpinat din partea M. Sale.

Abiá fui prezentat prin dl major Magher, când Altéta Sa începú a-mi da întrebări una după alta înainte de a avé eu timp de a-mi dice dicția ce mi-am fost compus, veqi Dómne! mai înainte pentru ca să nu vorbesc nici pré mult nici pré puțin. M'a întrebat de nume, despre escursiunea mea botanică, la ce i-am dat unele informațiuni despre recoltele mele făcute. Prezentia Alt. Sale m'a adus în óre-care neregulă cu simțentele mele. Védându-l în persónă, începură a-mi furnică prin memorie tóte scenele dela Plevna, tóte faptele mărețe esecutate de armata română. Me aflam în o ciudată încurcătura precum nu-mi aduc a minte să fi mai fost vre-odată.

Voiam să-mi încep dicția, dar nu-i aflam începutul.

Sânt două momente în viață când omul póte să devină în stare psihologică afară de calea normală și acele sânt: o supărare séu întristare pré mare ori o bucurie pré mare. În cea din urmă me aflam eu. Eram guvernat de impresiunile unei bucurii și a unei fericiri ce rar se dau în viață. Me aflam în o stare

de care nu-mi puteam da sémă, dar eră cea mai fericită stare în care un vis al meu de mult eră realitate.

Mai târziu me resolvii a-mi dice dicția cum voiu poté, care o reproduc aici așa după cum mi-am notatu-o îndată după audință și care este următórea:

„Altéta Regală! Visitând pentru ántaie óră România, nu am putut resiste dorinței mele ferbinte de a me folosi de ocașiunea pentru a vedé și salutá în persónă pe părintele acestei țeri. Sám pré fericit și mulțumitor pentru ocașiunea ce ați binevoit a-mi da pentru a poté salutá în persónă Alteței Vóstre pe bravul căpitan al eroiceii armate române și ai aduce omagiile mele.

„Tot odată ve rog Altéta Regală, ca să binevoiti a-mi da grația ca să ve prezentez acest esemplar din „Resbelul Oriental ilustrat“, redactat de mine și de colegul meu, dl M. Popu (întru acesta i-am predat un es. din Resb. or. legat elegant), fructul ostenelelor nóstre din doi ani de zile în care ni-am silit să descriem cu tótă fidelitatea și consciositatea tóte faptele belice și cu deosebire cele indeplinite de brava armată română sub eroica conducere a Alteței Vóstre Regale.

„Ve rog Altéta Regală să binevoiti a primí acest esemplar ca un pré modest semn de înalta mea simă, iubire și venerațiune ce vi cultivez!“

Altéta Sa binevoit a responde:

„Primesc cu bucurie și mulțumită opul ce mi-ai prezentat și din parte-mi me rog să primești pentru acesta mai târziu un mic suvenir*.“

A quis că este suprinș de acesta carte, de care n'a sciut până atunci. M'a întrebat despre fântánile ce le-am folosit, de cauza pentru ce am lăsat a se tipări în Graz, de cauza procesului avut la tribunalul de presă din Graz, la cari la tóte i-am dat pe scurt informațiunile de lipsă.

I-am povestit despre organizarea gimnasiului superior din Năséud, despre care a aréat mare interes, și despre care i-am dat informațiunile cele mai detaiate, despre isvórele din care se susține, despre fondurile grănițarești, nașcerea și administrarea lor, despre obiectele și în specie despre limbele ce se propun ș. a.

Tóte aceste au consumat un timp de peste 20 minute, când apoi m'am depártat, ducénd cu mine cele mai plăcute și neuitate suveniri.

Am fost suprinș și am admirat afabilitatea și tractarea atât de simpatică amicabile și cuceritoare. Nu este nimic de mirat decă aceia cu cari Alt. Sa a povestit odată, au fost căștigați și cuceriti. Nu este de mirat decă Carol a fost în stare să cucerească, să far-mece și să entusiasmeze armata încât acesta a făcut minuni. De și numai după venirea lui în România a învățat limba română, dar așa de bine ș-a însușitu-o, încât anevoie poți recunóșce a nu fi Român de origine.

Esind dela Altéta Sa, m'a petrecut dl major Maghier, cu carele am făcut cunoșcință mai deaprópe. M'a recercat de adresă și de domiciliu și m'a ascurat cumcă prin prezentarea „Resb. or.“ am făcut Alteței Sale R. o plăcută surprinsă.

Oficerii de gardă s'au adunat în giuru-mi pentru a le povesti despre primirea mea, apoi m'au însoțit până la gară unde, știind cumcă la Predeal nu am loc dar nici timp să-mi ieu uniforma pentru drumul de fer din Transilvania, m'am uniformat aci. Domnilor camerași dela gardă le-a fost mare supriinderea védéndu-me că sânt și oficer. Amicabilitatea lor nu avea

* Acest suvenir promis l'am și primit în 1 jan. 1881, a fost Medalia de aur, Bene Merenti cl. I prin brevetul nr. 46.

marginii. Unii îmi făceau imputare pentru ce nu m'am prezentat la Măria Sa în uniformă, alții stăruiau să rămân în Sinaia până la două zile. Putea că așa fi venit în poziția de a nu le putea respinge propunerea, decât nu eram angajat, decât nu m'ar fi așteptat prietini la Predeal.

Peste scurt sosește trenul. După puțină petrecere pe peronul garei unde am făcut cunoștință și cu alți onorațorii din Sinaia, mi-am luat ramas bun prin o strângere de mână frățescă dela toți, apoi am plecat.

La recomandăția șefului de stație, conductorul îmi oferă un cupeu numai pentru mine. Începui a reflecta asupra celor petrecute, a face revistă asupra ținutului atât de romantic. Ca într'un vis am parcurs cei 12 kilometri până la Predeal, unde me așteptau prietini și colegii de călătorie împreună cu un d. prof. din București Tănăsescu.

Aci îmi sfârșesc descrierea călătoriei mele, mai adăugând numai cumcă am călătorit totă noaptea, ier când se făcea ziua am fost ajunși la Giriș, stația mai aproape de Turda. În curtea garei eră o frumoasă poartă triumfală, o mulțime de inteligență și popor așteptă acolo. Tot din acest tren s'au fost dat jos o mulțime de Români între cari vice-pres. Asociațiunii Iacob Bologa, secret. I. G. Bariț, al II dr. Iosif Hodoș, cassarul căp. Stezar și alții mulți. Dl Simeone Popu a binevenat prin un discurs forte frumos pe comitet la care a respuns dl Bologa La podul Turzii altă binevențare din partea dlui protop. Lugoșan în frunte.

Dar despre adunarea Asociațiunii transilvane nu se ține de aci.

(Încheierea va urmă.)

Dr. A. P. Alexi.

Bibliografie.

Răspuns la recenziunea gramaticii limbei române de Nicolae Pilița. (Vezi Familia, nr. 8 și 9 din acest an.)

(Încheiere.)

„Să facem pe fugă și la partea sintactică câteva observațiuni și rellesiuni“, dice dl Silași și afirmă a fi neesact, că propozițiunea: „e constat, că e Ddeu“, ar fi simplă. Eu n'am ȳis, că e simplă și în capitulul respectiv (XIX) este vorba despre propozițiune în genere și nu despre propozițiunea simplă. Dar abstragând dela acesta, cuvintele: „esistența lui Ddeu e constatată“ nu formeză o propozițiune simplă? séu: „e constat, că pământul se înverțește împregiurul sórelui“, nu conțin aceste cuvinte o propozițiune cu subiectul exprimat printr'o propozițiune întregă: „înverțirea pământului împregiurul sórelui e constatată?“ În capitulul memorat am voit pur și simplu să arăt tóte modurile, în câte se póte exprima subiectul.

„Tot așa de neesact e, că la imperativul I în pers. 2 sing. și plur. pronumele nu se exprime nici odată; pondul vorbirii otărește, ca pronumele să se respice ori ba în cestionatului mod, personă și număr (pag. 116, ad. 1)“, obiecteză mai incolo d. Silași. Nu știu, de ce se me mir mai mult, de neatențiunea séu de neconșcința, în care cade dsa, afirmând cele de mai sus. La pagina 26, 1, unde e vorba de pronumele personale, cu privire la exprimarea lor, eu am ȳis: „decă tonul principal al propozițiunii nu zace pe pronume, acesta póte rămâne neesprimat etc.“ Dsa îmi reflecteză, că pronumele personal în cazul citat trebuie să rămână neesprimat. Eu însă așa întrebă, decă în propozițiuni singuraticice, séu unde substantivul înlocuit prin pronumele personal este mai depărtat, nu este óre permis a rostii pronumele ca subiect inaintea verbului de conjug. I, pers. 3 sing. și plur., ieră la celelalte conjug.

pers. 1 sing. și 3 plur. din timpul presente, apoi în imperfect și în perfectul absolut pers. 1 sing. și plur. și în pre-perfectul regulat pers. 3 sing. și plur. la tóte conjugățiunile, fiind egale formele verbului în numitele persoane și timpuri, pentru a delătură neînțelegerea, fără a avé pronumele tonul propozițiunii asupra sa și fără a comite germanisme și galicisme? Tot astfel stă treba și cu imperativul!

Că verbele: a eși, a se face, a ședé, a deveni, a se chiemă ș. alt. sânt ausiliare (ajutătoare) se pare a fi o noutate pentru d. Silași. Cred bucuros acesta, mai vertos, că nu este unicul lucru nou pentru dsa. Aci citez dintre gramaticii străini (latini) pe Carol Schmidt (gram. lat., ed. 5-a, pag. 107, § 165, 1, 2 și 3) și pe Dr. Ferd. Schultz (gram. lat. mare, ed. 6-a, pag. 289, § 240, 2); ieră dintre cei români pe G. I. Munténu (gram. rom. partea sint., ed. 2-a, pag. 4, § 12) și pe I. Manliu (curs. elem. de gram. rom., partea sint., ed. 5-a, pag. 3, nota 1 jos.) Schmidt numește verbele latine, cari corespund celor românești aci citate, copulative, ceea ce este identic cu ausiliare. Munténu și Schultz le numesc dependente, ceea ce eu am făcut (pag. 52 și 53, § 48). Căci ȳisele verbe nu pot formă singure predicatul, ci numai ajută a-l formă cu alte nume, cu cari ausiliarul „a fi“ nu se póte uni. Apoi Manliu ȳice la locul citat mai sus: „Tot ca verbul ajutător „a fi“ se mai pot întrebuintă și verbele: a se face, a rămâne, a ședé, a se numi, a deveni, a se nașce ș. a. Eu numai cât am dat numitelor verbe numele, ce-l merită după funcțiunea lor.

Mai incolo dl Silași declară aserțiunea mea: „verbul ajutător congrueză adese-ori cu numărul numelui de predicat (pag. 118, § 87), de o necălitură bucureșceno-grecă și-mi înșiră niște esemple, cari se potrivesc (la cestionatul loc tocmai) ca nuca în părete. Dar în esemplele latinesci: Athenae, clarissima urbs Graeciae fuit. Volsinii, oppidum Tuscorum opulentissimum, concrematum est fulmine. Corioli oppidum captum est; ș. a., unde este concordanța ausiliarului cu numărul numelui de predicat séu cu opozițiunea, încă sânt necălituri bucureșceno-grece?

Relativ la punctul 2, d pe pag. 123 d. Silași afirmă, că obiectul direct se póte exprima printr'un verb în infinitiv atêrnător de ori-care alt verb (prin urmare dela tóte verbele?!), nu numai dela verbele: pot, cutes, încep, continuu, învêț ș. a. Acesta aserțiune numai atunci póte fi primită de bani buni, când dsa va aduce esemple practice, în cari obiectele directe exprimate prin verbe în infinitiv dependente dela verbele: laud, cânt, scriu, merg, șed, iubesc, melupt, privesc și dela forte multe altele.

Că espresiunea: „lupul învinge pe cănele“ sună neromânește, acesta póte fi adevêrată în ținutul Clușului; în ȳera-Oltului însă și în alte părți aceea espresiune sună destul de românește.

Dl Recensent se plânge, că din definițiunea propozițiunii contrase (pag. 130, § 91) nime nu póte să se înțeleptescă, nici chiar dsa. Eu il asigurez însă, că școlarii mei îl vor dispensă de a se plânge în numele lor. Profesorul séu învêțătorul, care din cestionata regulă, resp. definițiune și din nota de pe aceeași pagină nu se va puté înțelepti, căutând firește a se ține de buchea cărții, fără a mai completă séu a mai eschide ici coala câte ceva, prin urmare a formulă regula séu definițiunea după placul seu și după puterea intelectuală a școlariilor sei, merită a fi pus în rënd cu aceia.

„Nu mai puțin neacurat se exprime și aceea (pentru ce nu aceea, fiind pronumele fără de substantiv?) (pag. 133, nu 138, cum stă în Familia!), că coordinațiunea séu unirea copulativă a propozițiunilor póte con-

stă din două séu mai multe propozițiuni simple, pe cât timp cea adversativă și causală trebuie să fie numai de câte două membre⁶, afirmă d. Silași. De vreme ce dsa nu mi-a pus înaintea ochilor nici un exemplu, care să-i illustreze aserțiunea și să-mi combată bătér una din cele două părți ale aserțiunii mele, trec peste acel punct din recenziune, fără a mai perde multă vreme.

Vorbind despre propozițiuni, d. Silași îmi impută, că me adoper a restringe libertatea românească-i (?!) în privința topiceii propozițiunilor prin regula de pe pag. 153, a. Eu însă, fără a perde mult timp la menționatul loc, rog pe ori-care bărbat competent a ceti numita regulă, încredințat fiind, că nu va da cuvintelor mele înțelesul, ce dsa a binevoit a li-l dá. Pe de altă parte însă spun atât dlui Silași cât și „omnibus diis maiorum gentium⁶, că nu numai în limba română, ci în ori-care altă limbă, pozițiunea naturală a propozițiunii interogative directe este în frunte. Dacă se pôte pune și în urmă, asta este pozițiune impusă. Una este a dice: „pare-ți bine, când te vorbesc de rău? Veni vei la mine, dacă-ți vei fi scris temele?“ și alta: „când te vorbesc de rău, pare-ți bine? Dacă-ți vei fi scris temele, veni-vei la mine? Unde este energia esprimată prin cea dintâie pozițiune a propozițiunii interogative directe?

D. Silași afirmă, că prepozițiunile românești cu acusativil se construiesc cu numele nearticulat, decât acesta de altcum n'are pe lângă sine vre-un atribut. Această aserțiune nu este absolut adevărată; pentru că prepozițiunile românești cu acusativil se construiesc cu numele nearticulate, numai când acestea nu se pronunță cu accent deosebit séu nu sânt deosebite de altele; s. e. n'am vădut pe n i m e n e a. Pe d e n s u l nu-l pot suferi. Dău înalță pe smeriții și pogoră pe îngâmfății. Dómne ține și protege patria și pe i m p e r a t u l, ș. a. Tot așa am voit eu în exemplul: „a dedă pe tinerimea să trăiească regulat“ să se esprime cuvântul „tinerimea“ cu accent deosebit, adevă cu aplomb.

„Nu toate semnele de interpunctiune arătă și tonul, în care se pronunță anumite feluri de propozițiuni (pag. 161, § 111)⁶, imi contradice dl Silași. Mai înainte de toate l'aș întrebă, ore nu se pronunță fie-care cuvânt, care stă înaintea unui semn de interpunctiune cu un ton deosebit de al cuvântului premergător séu următor? Dintre gramaticii străini citez aci numai pe Dr. I. K. A. Heyse, care dice între altele: „Diese Satzzeichen sind theils Satztheilzeichen, theils z u g l e i c h Satztonzeichen, welche auch den Ton andeuten, in dem gewisse Satzarten gesprochen werden (pag. 132, secțiunea a treia, alin. 1)⁶. Dacă dl Heyse ar fi înțeles semnele de interpunctiune ca d. Silași, de sigur ar fi dis și densus cam: „sânt numai unele de aceste, pe cari mulți (dar nu toți!) le numesc și interpunctiuni de ton“.

Relativ la nota 2 pe pag. 172 d. Silași dice, că pe lângă prepozițiunile cu și pe se pot adauge și la, în ș. a. și aduce exemplul: „la banii, ce mi i-ai dat, nu m'am atins“. Substantivil „banii“ din exemplul citat nu se articulează de dragul prepozițiunii la, ci de dragul atributului „acea“ subînțeles.

„Defectuose sânt și regulele sintactice, ce se pronun pe pag. 173, ales în ad. 2, p. e. călătoresc pe Dunăre, peșcii iubesc apa, ș. a. contradic regulele stabilite acolo“, dice d. Silași. Cetescă fie-cine regulele stabilite pe disa pagină cât de fugitiv, și eu cred, că nu se va uni cu cele afirmate de dsa. (Familia nr. 9, p. 103, col. 1, alin. 3). Pe acea pagină nici nu se află exemple citate, necum să contradică regulele acolo stabilite.

Mai incolo d. Silași dice, că regulele puse pe 172, 2, 177, 2 și 3 și 181 nu-s fără excepțiuni. Pare, că eu am dis, că sânt fără excepțiune! Se vede foarte chiar din mai multe puncte ale recenziunii, că dsa n'a avut în vedere maxima latină: „nulla praecepta firma ac stabilia“ (séu străformată în latinitatea evului mediu: „nulla regula sine exceptione“).

Nu se dice, ce e drept, „la duminecă etc.“, dar se dice la Dumineca Florilor, la Dumineca mare, la Joia verde ș. a. și acesta am înțeles eu prin notița de pe pag. 174 jos.

Curiosă imi pare și mie curiositatea dlui Silași provenită din regula de pe pag. 191, care sună: „la se întrebuintează la formarea dativilui, când nu ne putem ajuta cu flesiunea, séu când voim a delătura multele forme flesionale, cari nu pré sună bine repețindu-se des“. Pentru ce-i veni curiosă, n'a arătat cum se cade. Exemplul: variatio (non repetitio!) delectat⁶ nu se potrivește de fel la disa reflexiune; pentru că eu am înțeles tautologia séu repețirea formelor flesionale, dar nu flesiunea însași.

D. Silași decără prepozițiunea dupre, după cum mi se pare mie, de francesă. Chiar francesă să fie, decât ea este des întrebuintată în limba noastră, putem să o folosim fără nici un scrupul. Dacă dsa a pus alătura în parentesă pe franțosescul d'après, cu asta n'a documentat încă originea lui „dupre“ dela „d'après“.

Că prepozițiunile între, p(r)e, și pe de-asupra nu pré răspund la întrebarea încătrău? n'a documentat dl Silași prin nici un exemplu. Deci regula mea de pe p. 199, ad. 1 rămâne nealterată.

Mai spun încă odată dlui Silași și tuturor de o credință cu dsa, că părerea aceea, că limba română este o fiică a limbei latine, adevă o copie de pe acesta, în ziua de astăzi nu mai este susținută de toți. Prepozițiunea românească spre nu este frământată, dospită și coptă din cea latinescă „super“. Până când în limba poporului român există urme nealterabile, cari adevăresc aserțiunea mea, eu nu voiu primi altă părere. Prin Tera-Oltului se aude: sâmbetă ispre duminecă, ispre séră ș. a. Aci s numai din n s'a putut naște; și prin urmare spre numai din in spre s'a născut. Afară de acesta relațiunile esprimate prin „super“ nu sânt identice cu cele esprimate prin „spre“, cari sânt cu mult mai numérose și mai diferite.

D. Silași imi mai impută, că am întrebuintat pré multe adause și mai ales în partea prepozițiunilor. Eu nu-mi pot esprima mirarea, că dsa n'a putut ori n'a vrut să înțelgă, pentru ce eu am folosit atâtea adause și note. Dacă eu nu făceam acesta, dsale i eră absolut cu neputință a cită locurile din gramatica mea cu esactitate. De altfel subdivisiunea întrebuintată de mine nu e a mea, ci alui Carol Schmidt în gramatica latină citată mai înainte, unde se află pe câte o singură pagină 5—6 adause și 2—3 note, pag. 200 are 6 adause și 2 note. Subdivisiunea în alineate, adause și note contribue în mod foarte considerabil la lămurirea conșpectului. De tot rău ar fi, când eu aș fi făcut subdivisiunea numai în alineate și note, bună oră ca în gramatica latină alui Schultz citată mai înainte, unde o singură notă cuprinde aproape o pagină întregă și vorbește despre diferite lucruri.

La multe ar mai fi de reflectat, mai ales în partea „usul prepozițiunilor“. Dar fiind că unele din punctele, la cari nu voiu a răspunde special, tind a completă cele dis de mine, și eu am răspuns la ele mai înainte în termenii generali; ieră altele sânt lipsite de orice înșmănat te, trec peste ele fără a mai face vorbă.

Terminând, repet mulțămirele mele esprimate la

inceputul acestei răspuns și rog pe d. Recensent a primi reflexiunile mele ca provenite dintr'o inimă sinceră și mulțumitoare și a nu privi într'ênsele nici o neobiectivitate.

Nicolau Pilția.

SALON.

Din cele auzite și vedute.

Cinci eram la număr, dnii: P. Rotariu redactor, învățătorii T. Lungu, E. Andreescu, N. Surdu, și — eu; cinci care duminică la 1 octombrie pornirăm spre Ciacova, unde se ținea „Adunarea generală a reuniunii învățătorilor din diecesa Caransebeșului”.

Dela gara Jebel în voia cea mai bună un omnibus milos ne scutură pe drumul de țără, și pe pardoséla orașului, peste care ici coala își aprinse Dzeu fanarele sale.

La „Rössel” se întâlnește românii cunoscuți și necunoscuți; unii încă cu plantica roșie pe braț — insignie de arangeri. Povestiau între ei serioși și alții înveseliți, cum eșiră sambetă cu 30 trăsuri spre a întâmpina oșpeții, despre cari cu bună nădejde visau că o să fie mulți ca lăcustele unei veri.

Dar ce să vezi? Un singur oșpe scobori din tren; și un singur om!

Tablou!

La adunarea ce se deschise înainte de miezăzi se prezentară peste tot, adevărat din întreaga diecesă abia până la patru-deci învățători, sumă mai mică de ce fu la adunarea gener. a reuniunii învățătorilor din tractul Timișorii.

Dzeu! rea ispravă când învățământul poporal are așa puțini prieteni, mai rea e însă când chiar dătorii tonului, adevărat cei aleși dela senatul școlar și instituțele învățământului mai înalt, nu învrednicesc astfel de întruniri prin doi trei reprezentanți a lor.

O interesare, și o mică activitate a lor în asta privință, nu ar strică nici cinstei, nici sănătății lor, ba ar amuți gurile spurcate ce strigă, că Doamnele lor sînt pré comodi. Asta de-o parte, de alta și-ar îmbogăți conștiința cu o faptă nobilă, redicând prețul întrunirilor învățătoresci, și stêrpind indolența ce prinde rădăcini puternice!

Dar destul, să amintesc poveștile ce sunau despre mărețul banchet, la care asistară și străini și unde între păhare și toaste de înfrățire națională, se continuă comedia dela Turnu-Severin...

Intercalez acésta țicere, fiind că o auzii dela ômeni cu inimă în pept, și nu în gât ori pe limbă.

Apropiându-se césul concertului, mica noastră caravană porni căleuzată prin întuneric și imală, cătră sala din grădina de petrecere, pentru a-ș asigură un loc. Ingrigirea fu tocmai la timp, publicul făcuse adevărat asalt năvălind în un număr cum a bună sémă nu s'a mai zărit pe acolo. Bieții arangeri cu tot zelul a aședă pe toți, păcătuiau scolând de pe scaune unele persoane onorabile, pentru a pune pe altele și mai onorabile!

Damele stăteau vorbind sêrbeșce, domnii stăteau disputând ungureșce, însă mai de laudă eră ținuta neoașilor țărani ce încungiurau localul destul de spațios.

Numai târziu se puse ôre-care ordine, concertându-se după programa: 1) Cuvânt de deschidere, rostit prin dl Aureliu Drăgan. 2) „Stéua României”, compus

de Kárász, cântat de chorul vocal din Cebza. 3) „Cântece magiare” de Kovács, cântate de dna Isabela Mișcovicu-Ferenczy. 4) „La ci darem la mano” de F. Chopin, producțiune pe clavir de Mauritiu Cramer. 5) „Rëndunica” de Cavadia, cântată de dl Nicolau Popovicu. 6) „Junimea Parisiană” executat de chorul din Cebza. 7) „Rugăciunea” de Grozescu, declamată de dșora Emilia Raț. 8) „Duet” din Troubadour, cântat de dna Mișcovicu-Ferenczy și dl N. Popovicu. 9) „Magyar ábránd” de Székely, pe clavir de Mauritiu Cramer. 10) „Cântece magiare” și „Erlkönig” de Schubert cântate de dl N. Popovicu. 11) „Lucia de Lammermor” de Donizetti, cântată de dómna Mișcovicu-Ferenczy.

Cântecul se acompaniară pe clavir prin dna Carolina Miloșitz.

Salutarea dlui Drăgan a fost bine rostită.

Producțiunea corului a fost démnă de aplauzele primite; ținuta voinicilor vrednică de făloșia noastră!

Sînt sate, sînt orașe cu învățători și preoți, ba și cu inteligență mai superiôră, dar trebuie să-ș mărturisescă sêrăcia, neputînd stôrce nici măcar atăta zel cât se recere la susținerea unui chor vocal.

Deci onóre esceptiunilor! onóre țeranilor din Cebza, și-a preotului A. Bugarin care i conduce!

Declamarea dșorei a secerat complăcere și un huchet frumos. Asemenea și predarea abilă a ținêrului Cramer avu efect.

Părțile mai grele erau date la doi măiestri a artei. Dna Mișcovicu-Ferenczy este profesoră de cânt în Timișóra, domnul Popovicu profesor de cânt în Caransebeș.

Musica italiană a duetului, adânc pătrunđetőrea compoziție a „Erlkönig”-ului, și pasionatele cântece magiare au fost interpreții de preț artistic.

Erau frumoșe. Musica farmecând îți apropiă emoțiuni pe care doră nici odată sufletul teu nu au cercat.

Așa ne-au adêmenit și pe noi musica străină, dar când resună „Rëndunica” electrisat prin trup și suflet simțiai un estas ce-ți scotea câte o lacrimă în ochi.

Freneticele aplause, aclamările entusiaste și rechemările repetite, nu se pot povesti. Nici odată nu veđui atâtea mâni în mișcare, și atâtea guri ce strigau concertistul pe scenă. El apărú, cântând o altă piesă de salon, apoi vrînd să se retragă aclamările resunară din nou, și el cântă doinic... doinic: „Sus la munte ninge plóie”.

Ca un element deslanțat erupseră ovațiunile ce fac cinste artistului, precum artistul face cinste națiunii sale.

Bogăția producțiunilor satisfăcú atât pe români, cât și pe străinii ce daseră un contingent considerabil.

Urmă apoi jocul.

Ardeleana rupse cale prin mulțimea ce nu șccea în care parte să dea. Veniră apoi niște valse ce redicără nori întunecoși... nori de prav. Cei mai trecuți de iluzii apucară pe la bufetul de afară, lăsând tinerimeii să sară înghitînd la prav după dragul plumănilor.

S'a jucat și cadrul, și vi-o spun că n'a fost glumă a-ți susținé locul. După el se traseră ciardase, șciți de acele a înfrățirii unde „zavelcele” româncuțelor fêlăiau ca rochiile focóselor fiice a pusteii.

Nu-i așa că cuvêntul „zavelcă, isabelcă și zabelgii” ve este străin? Nici noi nu am dat de el în toți anii căți am trăit, dar acum ni se esplică, că este o parte din costumul național a damelor noastre.

Au trecut niște țile mari și mici de când portul țêranelor noastre a strebătut prin salóne de bal; în soaree și alte întruniri sociale. Cui nu-i tresăriă inima de

aste știri, și cine nu prémăria împreună cu raportorii jurnalelor acele ființe drăgălașe, cari lăpędându-se de lueșul modern apăreau în simplul costum al femeilor țerance?!

Cine sē nu fie propagat acest gust unicul mod prin care se arētă strănilor inul, țesutul, brodările antice lucrate de sirguincioșă țerana fără Bazar, fără modele, singur numai cu instinctul frumosului și-a talentului înășcent?!

Aveam adevērata sete a întâlni o asemenea incostumare, dar abiā acum me favorā norocul ori nenorocul suprinđendu-me cu de aceste.

Erau dame dela Lugos, Caransebeș, Reșița, Bogșă și dela alte comune mai mici.

Nu gășii însă între tōte costumele unul care sē fie a unei comune sēu a unei provincie, nu unul de acel croi modest virginal cum au fetele, ori din acele pânzeturi fine a căror brodării albe și negre sânt de o tehnică caracteristică, care se publică sub titlul de „Ungariche Hausindustrie“. Tot ce fu erau niște velințe cu mâneci largi, împistrite cu isloci „flinseln“ scelpicioși; în loc de catrințe niște zavelgii turceșci, greceșci ori țigăneșci, fără brēu și cingătore — batjocurā viuā pe care vre-un dușman le-a introdus ca parte în costumul național.

Nu erā aci cămașă increțită la grumaz, fodrul ce garnisează așā pudic măneca, nu șurțul cu pui, precum nici brēul ce face sprintena română, „subțire ca trasă prin inel“.

Portul erā o adunătură fantastă, fără gust ori pic de estetică. Dela vëlul de pe capul nevestelor, până la ciorapul fetelor erā o grămădire internațională, o mascheradă de țigancă cum gășești în carneval prin reductele nōstre. O singură excepția a fost dșōra Emilia Raț invētătorēsă în Ghilad, acceptând portul comunei ei, și încă eliberându-l de niște ornamente superflue.

Vedeți așā dōmnelor și domnișōrelor! de vrem redicarea industriei de casă, sē luām portul unei provincii, iēr nu cum zārīrām pe cutare scenă teatrală. Ca femei mai culte, cu gust mai desvoltat, sē alegem ce e mai frumos și practic, iēr nu ce e lucuos și fără folos, buniōră cum sânt sirmele de aur, și cusururile cu fir, ce au imbogățit destui jidani până ce bietul tată de familie au ajuns la sapă de lemn.

Sē nu inventăm ornamente noi de atlas și catifea, aste stērnesc poftē de emulare la țerane sēu de nu asta apoi nesmintit le supēră cu înjosire. Se adoptām costumul lor punēnd în locul colorilor pré vii, brodării și dantele căci cred că aste s'au propus în pensionatul ori institutul unde am crescut. Se invētām țeranele a cōse regulat, a spēlā curat, și nu cum am vēdut în unele locuri cu păraie, unde camașele erau cenușe. Sē le desvētām și sē ne dedām a vorbi frumos... în țeleg româneșce. Iētā necesitățile timpului, iētā ce ar rēdicā femeia română.

Nu cochetări cu limba, nu afectări cu portul, ele sânt remășițe scumpe pe care sē nu le necinstēsă românul. Sē fim cu limbă și suflet români, iēr cu portul de nu pricepem, mai bine sē nu pēcātuim seducând, și pe alți nevinovați pe calea rătēcirii!

Despre continuarea ședințelor șciū că nici o disertatiune nu s'a cetit, din causă că nu s'a înșinuat nime!

Atāta din cele vēdute, auđite și gândite în Ciacova!

Emilia Lungu.

A a d o r m i t!

S'a jucat mult viala copilită. A alergat pe câmpul verde, a prins fluturi și a cules flori. În urmă s'a ostenit ș-a adormit.

Iētā situațiunea ce înfățișează ilustrațiunea din nrl presinte.

I. H.

C e e n o u ?

Hymen. *Dra Elena Georgina Pop*, fiica dlui George Pop proprietar în Băseșci în Selagiu, și dl *Francisc Hossu Longin* avocat în Deva, la 12 octombrie vor serbā cununia lor în Băseșci. — *Dl dr. Iosif Rednic*, medic municipal în Oradea-mare la 3 octombrie s'a cunulat cu domnișōra *Ida Cioca* în Seleuș de lângă Oradea-mare. — *Dl Emanuil Cristea Manea*, proprietar mare în România, la 10 septembrie ș-a ținut cununia cu dșōra *Ana Tabacar* fiica dlui Antoniu Tabacar comerciant și proprietar mare în Bucovina; nunta, după datină vechie română, durā trei zile și a patra zi părechea nōuă cu oșpeți mulți din România plecā la Botușeni, unde serbarea se sfērși cu un bal mare, precedat de așā numita „petelă“. — *Dl George Beresiu* și domnișōra *Olimpia Botosiu* se vor cununa la 8 oct. în Latiunaș în Bănat.

✕ **Șcōla română de fete în Oradea-mare.** Societatea pentru crearea unui fond spre a înființa o șcōla română de fete în Oradea-mare va ținē adunarea sa generală la 6 novembre după miēdăđi la 3 ore în Oradea-mare. Se sperā, că tot atunci se va arangia și o petrecere de joc, (după un-spre-șcece ani prima,) în folosul fondului acelei șcōle.

✕ **Viētā socială română în Bucovina.** Corespundēntele nostru din Cernăți ne scrie, că Societatea academică „Junimea“ de acolo a arangiat la 29 august o serată la Rădăuți în folosul Societății „Dragoș“ din satul Voloveț, Societate înființată de sătenii de acolo spre a creā un fond pentru ajutorarea băieților săraci din șcōla comunală locală. Serata a avut un succes complet. O lună mai târđiu, la 21 septembrie, tot societatea „Junimea“ arangia la Suceva un bal splendid în folosul studenților români săraci din clasele române paralele din gimnasiul Sucevean. Balul a reeșit escelent, căci s'a adunat mai tōte notabilitățile din Suceva, cât și tōtā inteligința și nobilimea română din pregiurul Sucevei. Peste 20 de dame s'au presintat în costum național. Venitul curat s'a urcat peste 800 fl. Asemene venit nu s'a mai seos la un bal în Bucovina.

Călindarul sēptēmānei.

Ziua sept.	st. n.		Numele sântilor și sērbătorile.	Sōrele resare	Sōrele apune
	v.	si.			
Duminecă	26	8	† Adorm. S. J. Ev.	6 12	5 21
Luni	27	9	M. Calistrat.	6 14	5 19
Marti	28	10	Cuv. Chiriac.	6 16	5 17
Mercuri	29	11	M. Gregorie.	6 18	5 14
Joi	30	12	C. Chariton.	6 20	5 12
Vineri	1	13	Apost. Anania.	6 21	5 10
Sâmbetă	2	14	M. Ciprian.	6 23	5 9

✕ **Avis!** Treiluniul iul.—sept. se încheie cu nr. presinte. Rugām pe aceia, a căror abonamente espirā cu acest număr, sē binevoiēsă a le rennoi de timpuriu; iēr cei ce nu mai vor sē fie abonați, sânt rugați a ne innapoiā nrl viitor, ca sē-i ștergem din registrul abonanților.

Proprietar, redactor respunđător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.